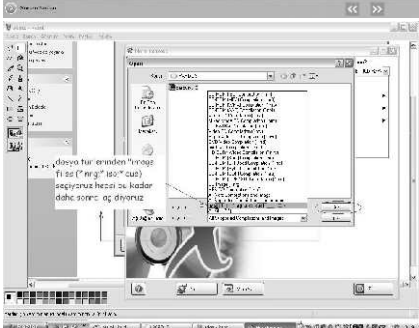
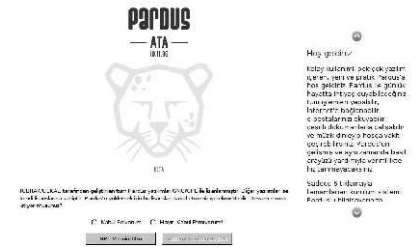
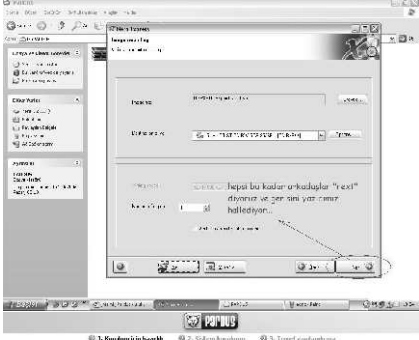

ONLARCA PARDUS OLSA

NE OLUR?

Elektrik - Elektronik Mühendisi Bora GÜNGÖREN
EMO Ankara Şubesi 18. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi
bora.gungoren@emo.org.tr

Geçenlerde LKD'nin idari toplantısında (yani Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu ve Çalışma Grupları ortak toplantısı) Volkan Evrin önemli bir şey söyledi. Dedi ki : "Bizim sektörde herkes günde 10 saat mesai yapmak zorunda kaldığı için özgür yazılım projelerinde yer almakta zorluk çekiyor. Halbuki israf edilen o kadar çok çaba var ki." Gerçekten güzel bir saptama idi bu. Pardus gibi projelerde gönüllü katkı yadsınamaz olsa bile ancak tam zamanlı çalışanların bulunması sayesinde ilerlediğini düşünürsek doğru da.

Bununla birlikte merak ettiğim bir şey daha var. Ülkemizdeki özgür yazılım camiası acaba Pardus gibi bir kaç tane projeyi kaldırabilecek sosyal olgunluğa (İng. social maturity) sahip mi? Bakın teknik bir konuyu dert etmiyorum. Tamamen sosyal bir konudan endişeliyim. Bu konuyu 1980'lerde Robert Kegan adında bir psikolog, evrimci (İng. evolutionary) bir yaklaşım ile ele almış.

Her şeyden önce, sosyal olgunluk kişiyi ilgilendiren bir kavram olarak ortaya atılmış. Kısaca özetlersek, kişinin sosyal çevresini değerlendirebilme becerisini ifade ediyor. Yani siz kendinizi çok iyi ifade edebilirsiniz, insanlarla iyi geçinebilirsiniz ama bir ortama girdiğinizde oradaki kişilerin durumlarını değerlendirmekte güçlük çekiyorsanız o zaman sosyal

olgunluk yönünden zayıfsınız.

İkincisi, sosyal olgunluk öyle bir anda kazanılmıyor. Sosyal çevrenizdeki ilişkileriniz ile birlikte zaman içinde kazanılan bir şey. Yani yaşamınızda belli bir yön eksik kalırsa, bu sizin sosyal olgunluğunuz da etkiler. Hatta bazı psikologlar bazı psikolojik rahatsızlıkları bu konu ile ilişkilendiriyor.

Sosyal olgunluğun gelişmesi çevrenizle olan ilişkilerinizde kendiniz dışındaki açılardan, örneğin bütün sosyal çevre açısından bakmanız ile birlikte oluyor. Örneğin bir grup arkadaşınız ile birlikteyken, bir anda diğer insanları sıktığınızı fark edip davranışınızı değiştirdiğinizi düşünün. Bu durumu değerlendirmeniz sosyal olgunlukla ilgili bir şey.

Sosyal olgunluğu gelişmiş olan kişiler grupları ve daha ileride organizasyonları bütün olarak değerlendirme olanağına sahip oluyorlar. Ayrıca kendilerini de çok daha nesnel (İng. objective) biçimde değerlendiriyorlar. Bu da onlara hem kişisel hem de iş yaşamlarında daha mutlu olması için katkıda bulunuyor.

Teoride bir kişinin sosyal olgunluğunun gelişmesi için bir sınır yok, ancak pratikte çevrenizdeki insanların

ortalama sosyal olgunluğundan çok da ileriye gidemiyorsunuz. Elbette çevrenize sosyal olgunluğu çok daha ileride insanlar katılırsa ve bu insanlar ile birlikte olmaya başlarsanız o zaman kendinizi ilerletme şansınız var. Zaman zaman bir sosyal çevreden diğerine geçmekteki neden daha farklı bir sosyal olgunluk seviyesine duyulan özlem olabilir mi? Örneğin 15-20 yaş arası, kişinin sosyal olgunluğu da çok ciddi bir hızda artarken haliyle kendisinden daha az sosyal olgunluğu olan kişilerle bir arada olmak istenmiyor.

Şimdi benim iddiam iki yönlü :

1. Öncelikle özgür yazılım projelerinde yer almak, kişinin sosyal olgunluğunu ciddi anlamda artırıyor. Özgür yazılımın gelişmesindeki dinamik yapısı, kendinden menkul demokrasi ve meritokrasi, gönüllülerin sisteme giriş ve çıkış mekanizmaları alışılmış, hiyerarşik yapıda bir iş yerindekinden çok daha karmaşık bir yapıya sahip. Hem Piaget'nin hem de Kegan'ın kuramları daha karmaşık yapıları açıklamak için daha gelişmiş bir olgunluğa ulaşmanın gerekli olduğunu gösteriyor. O halde, gerçekten yaygın katılımlı bir proje içinde özgür yazılım geliştiren bir kişinin, çevresini açıklamada özgür yazılım geliştirmeyen bir kişi ile aynı seviyede başarılı olması, onun daha bir "sosyal olgun" olduğuna kanıttır diyorum.

2. Ülkemizdeki bilişim camiası son derece içine kapanık. Bu da camianın sosyal olgunluk anlamında kendi doğal sınırlarına tıkalı kalmasına neden oluyor diyorum. Gerçekten de bir çok insanın yıllar geçse de sosyal olgunluk anlamında fazla ilerlemediğini görmek canımı sıkıyor. Bir insanın 25, 35, 45 yaşlarında aşağı yukarı aynı şekilde davranması bence doğal değil. Pozitif aile yaşamı biraz katkı sağlar desek de, aşırı denecek iş yoğunluğu zaten ailenin ikincil bir etken olmasına neden olmaktadır. Yani bilişim sektöründeki insanımız daha çok iş yerindeki eşlerinin (İng. peer group) sosyal olgunluğuna adapte oluyor. Sektöre giriş yaşının düşük olması, sektörün genç ve bekâr insanlardan oluşması, özellikle dengesizce erkek yoğun olması, kendiliğinden bir bariyer oluşturuşuyor.

Bu iki iddiadan hareketle şunu düşünebiliriz. Özgür yazılım projelerinde bulunan kişilerin ciddi bir sosyal olgunluğa sahip olması ya da bu olgunluğa sahip insanlar ile temasta olması gereklidir ki proje yürüyebilsin. Özellikle projenin dışındaki eşler - ki bunlar hem gerçek kişiler hem başka organizasyonlar olabilir - ile olan ilişkilerde bu daha önemlidir. Eğer bir özgür yazılım projesini besleyecek yeterli sayıda ve yeterli sosyal olgunluğa sahip kişiler temin edilemezse, o proje kendi içinde ve/veya kendi dışı ile ciddi sosyal sorunlar yaşayacaktır. Bu sosyal sorunların sonuçları da o özgür yazılım projesini kötü etkileyecek, belki de projenin sonu olacaktır. Tabii ehven-i şer bir çözüm olarak projenin kendi içinde özgür yazılım sürecine uygun olmayan biçimde örgütlenmesini, ancak düzenli çıktılarını özgür yazılım olarak vermesini de öngörebiliriz.

Aynı iki iddiadan hareketle şunu da düşünebiliriz. Eğer bilişim sektöründeki kişiler, diğer sektörlerle göreceli olarak daha düşük seviyede sosyal

olgunluğa sahip ise, bu sektör içindeki sosyal problemler sektörün her yerine sıçrar. Yani bilişim sektörü temelde daha olgun bir duruş gerektiren özgür yazılım projelerini pek de sindiremez. Sektör, sindiremediği gerçeği reddetmek ve sektör dışına iteklemek için tepki gösterebilir. Bu tepki tamamen özgür yazılım kavramını dışlamayı veya yok etmeyi hedefleyebileceği gibi daha hafif, daha mütevazı hedefleri de olabilir. Örneğin, özgür yazılımın gözünün önünde geliştirilmesindenense, uzak ülkelerde geliştirilmesi, o sosyal sürecin yakın çevresini etkilememesi yeterli gelebilir. "Gözümden irak dursun yeter" anlayışı zaman zaman son derece liberal bir bakış açısı ne de olsa. Ayrıca sosyal olgunluk modeli açısından da düşük olgunluktaki bir kişi için mantıklı bir düşünce tarzı.

İşte bir Pardus, iki Pardus, üç Pardus diye Pardus benzeri tanımlı ve süreklilik arz eden özgür yazılım projelerinin sayısını artırmak istediğiniz zaman en önemli sorunlarınızdan birisi bence bu olacak.

☞ Bakın onlarca yabancı kaynaklı özgür yazılım projesinde çalışan bir çok insanımız var. Bunların hiç biri sektörden tepki çekmiyor. Kimse onları ayıplamıyor, kimse onların üzerine gitmek için bahane aramıyor. Ama ne zaman birden fazla insanımız bir organizasyon kurar, ciddi bir projeyi kendi başlarına yürütmek ister - üstelik başarılı olur - o zaman tepkiler gelir. Yerli projenin adını silin, yerine benzeri nitelikte bir yabancı projenin adını yazın, eleştiriler, saldırılar temelsiz gelecektir. Ancak yerli proje için her ne hikmetse, mantıklı bulan çıkar. Özgür yazılım projesindekiler de ermiş olacak değil ya. Onlar da bu tepkiler nedeni ile incinirler, incinmişlikleri onları savunmaya yöneltir. Savunmaya yönelince, durduk yerde ipleri gererler.

Bir dakika bu çok tanıdık geldi. Neden acaba?

Artan proje sayısı, sektör içindeki tepki eylemlerinin bu projelere dağılmasına neden olacaktır. Bazı projeler, içindeki güçlü isimler ya da arkasındaki güçlü kurumlar nedeni ile korunuyor sayılabilir. Ancak ezilen ve yok olan projelerin de olmasından korkuyorum. Bunun önüne geçebilmek için kendi içerisinde sağlam bir yapı kurmuş, kırılmayacak bir sosyal ağı (elbette buradaki tanımı kast etmiyorum) sahip örgütlenmelerin bu projeleri taşıma rolünü üstlenmesi gerekli. Bir diğer yol da projelerin karşılıklı olarak destekleyici konumda olması. Bir üçüncü yol da proje ayrımı yapmaksızın her türlü projeyi koruyup kollama görevini kendisine biçen bağımsız organizasyonların ortaya çıkması. Bunların her üçü de bugün gördüğümüzden çok daha yüksek bir sosyal olgunluk gerektirmekte.

Artan sayıda projelerin giderek daha fazla sayıda tam zamanlı ya da gönüllü geliştiriciye ihtiyacı olacağı ortada. Teknik olarak yetkin, aynı zamanda özgür yazılım geliştirme pratiğine uyum sağlayacak bu kişilerin temin edilmesi önemli bir problem olacak. Burada sosyal olgunluğu daha yüksek kişilerin, teknik becerileri daha kısıtlı olsa dahi öne çıkacağını düşünüyorum. Yani ille de en iyi teknik insanlardan oluşanlar değil, özgür yazılım ekibi içinde daha uyumlu çalışan kişilerin olduğu projeler başarılı olacaktır. Çünkü bu projeler uzun ömürlü oldukları için çok daha fazla çevrimden geçebilecek ve çok daha nitelikli çıktılar verecektir. Peki bu sosyal olgunluk sahibi insanlar nereden gelecek? Gökten zembille mi inecekler? Bir yerlerde yetişmeleri, mümkünse bu yetişme süreci içinde özgür yazılım projelerinde

gerekecek sosyal olgunluğa erişmeleri ne de güzel olur. Ama sosyal olgunluk sorunu içeren bilişim sektörü kendi ortalamasının üzerinde olgunluğa sahip bu bireyleri nasıl yetiştirecek?

Projelerin kendi aralarındaki rekabet, giderek çok boyutlu hale gelecek. Sadece doğrudan rakip olan projeler değil, farklı alanlardaki projeler de rakip olacaklar. Yani sadece Java dünyasındaki Seam vs. MyFaces ya da sunucu dünyasındaki Postfix vs. Qmail türü taraftarların sürdürdüğü tartışmaları kastetmiyorum. Çapraz rekabetler de olacak. Nitelikli elemanlar için rekabet olacak. Bilişim basınında yer almak için rekabet olacak. LKD'nin ödülleri için rekabet olacak. Blog gezegenlerinin ve forumların aktivitesi için rekabet olacak.

Bilişim basını demişken, bizdeki basının "basın bülteni" odaklı yayından sıyrılıp daha sistemli çalışarak daha çok haber üretmeye alışması gerekecek. Ne de olsa ortalık bir çok özgür yazılım projesi kaynadığı zaman, basın ile iletişimde de çeşitlilik olacak. Çoğu proje için, Pardus örneğindeki gibi salt bu proje için ayrı bir "Pi-

Ar" şirketi ile çalışan, kurumsal bir yapıyı görmek bir hayal. Ancak, hem bu projeler basında yer almak isteyecek, hem de okuyucular/izleyiciler basından bu projelere yer verilmesini talep edecek. Aslında bu hem projeler hem de basındaki bireyler için önemli bir deneyim.

İşte eğer bu sosyal problemleri bir parça daha aşmış insanlardan oluşan bir yaşam ortamı olursa, o zaman ülkemizdeki özgür yazılım projelerinin sayısının artacağı kesindir.

Peki özgür yazılım camiamızın bilişim sektöründen daha yüksek bir sosyal olgunluk kazanması için ne yapmalıyız? Bence esas olarak bunu düşünmek ve elimizden geliyorsa eyleme geçmek gerekir. Bu noktada diğer projelere örnek olması açısından Pardus projesine ciddi sorumluluk düştüğü gibi, sektörün bir araya geldiği yerler olan meslek örgütleri ve sektör demeklerine de sorumluluk düşüyor.

Not: Bu aralar "GPL'i Sindirmek" diye bir yazı daha yazacağım. O yazı hem bireyin hem de uygulama yapan organizasyonun GPL'e bakış açısını anlatacak ama konuya farklı bir duruş ile bakıyor olacağım.

